

Біловол Ірина Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ;
Науковий керівник:

Никипорець Сергій Миколайович,

старший викладач кафедри оперативно-
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан – це спеціальний стан, який оголошується у разі загрози національній безпеці або в результаті збройного конфлікту. Умови життя в таких умовах є складними і небезпечними, а права і свободи людей можуть бути обмежені або припинені.

Статтею 30 Конституції України встановлено, що кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду [1].

У відповідності, до вимог ст. 233 КПК України Слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. Натомість ст. 267 КПК України слідчий має право обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів, з метою: 1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування; 2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів; 3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину; 4) виявлення осіб, які розшукуються; 5) встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи.

Втім однією з особливостей воєнного стану є можливість здійснення проникнення до житла чи іншого володіння особи в цілях забезпечення національної безпеки, боротьби з тероризмом, злочинністю та іншими загрозами. Проте, це можливо лише згідно з чітко визначеними правилами і процедурами.

На сьогоднішній день, згідно зі ст. 615 Кримінального процесуального кодексу України, здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану спрощує певні процесуальні процедури, що значно підвищує процесуальні можливості сторони обвинувачення [2].

Проникнення до житла та інших місць і проведення там обшуків регулюється Порядком проведення перевірки документів, речей, транспортних засобів, багажу, вантажобагажу, службових приміщень та житла громадян під час здійснення заходів правового режиму воєнного стану, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456 (далі - «Порядок») [3].

Так, відповідно до Порядку, відповідним органам Національної поліції, Служби безпеки України, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Державної міграційної служби, Державної митної служби та Збройних Сил, визначеним наказом командира, надається право перевіряти документи у осіб та проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу, вантажобагажу, службових приміщень і житла громадян (пункт 5 Порядку).

Під час огляду речей громадян, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян уповноважені особи можуть застосовувати технічні прилади та технічні засоби, що дають змогу виявляти вибухові речовини та предмети (речовини), обіг яких заборонено або обмежено, фотозйомку, аудіо- та відеозапис. Аудіо- та відеозапис житла та особистих речей громадянина здійснюється уповноваженими особами за згодою громадянина.

Використання пенетраційної техніки, такої як засіб для відкриття дверей чи вікон, може бути дозволене в умовах воєнного стану в деяких випадках, коли необхідно здійснити оперативні дії з метою запобігання терористичним або злочинним актам, які загрожують життю та безпеці людей, або з метою проведення військових операцій.

Однак, використання пенетраційної техніки має бути здійснене з дотриманням принципів необхідності, пропорційності та відповідності до законів та міжнародних норм права. Зокрема, оперативні дії мають бути здійснені з мінімальним пошкодженням майна та максимальним забезпеченням безпеки життя та здоров'я людей.

При використанні пенетраційної техніки також необхідно забезпечити захист прав та свобод громадян, зокрема, забезпечити захист від проявів насильства, злочинності та зловживання владою з боку правоохоронних органів. Крім того, використання пенетраційної техніки може потребувати відповідної підготовки та кваліфікації виконавців, зокрема, спеціальних підрозділів, які здійснюють оперативні дії в умовах воєнного стану [4, с. 270].

Таким чином, проведення негласного проникнення до житла чи іншого володіння особи, використання пенетраційної техніки мають свої особливості в умовах воєнного стану. Використання пенетраційної техніки в умовах воєнного стану в Україні може бути необхідним для здійснення оперативних дій з метою запобігання терористичним або злочинним актам, які загрожують життю та безпеці людей, або з метою проведення військових операцій.

Список використаних джерел

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (станом на 04 жовтня 2021 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Постанова КМУ від 29 грудня 2021 р. N 1456 «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану»
4. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. / С. В. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В. Мукоїда, Д. О. Ноздрін; за заг. ред. С. В. Албула. - Одеса : ОДУВС, 2016. — 270 с. — з іл. (Серія: Теорія і практика ОРД).

Білошицький Олексій Георгійович,
аспірант кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ СКЛАДОМ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

24.02.2022 року Україна почала жити в умовах жорстокої війни. З того періоду Національна поліція України (далі - НПУ) згідно ст. 8 Закону України (далі - ЗУ) «Про Національну поліцію» [2] повинна діяти відповідно до Конституції України (далі - КУ)[3] та ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»[1]. Введений воєнний стан вніс корективи в систему механізмів управління та організацію роботи поліцейських.

З 2014 року всі правоохоронні структури без винятку, в раз необхідності, залучались до деескалації воєнного конфлікту. Разом з тим, вони виконують й щоденні функції: забезпечення публічної безпеки і порядку, розшук і затримання злочинців, надання сервісних послуг тощо. Поєднання вище згаданих функціональних завдань в період воєнного стану вимагає від персоналу поліції стійкості, витривалості та додаткових зусиль, а від керівного складу - високої кваліфікації та професійної компетенції.

У ст. 1 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» йдеться мова про те, що воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень,